

Asia: VN/16344/2020

Lausuntopyyntö lakiluonnoksesta luottotietolain muuttamiseksi maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Myös yritysten maksuhäiriösäätelyä järkeistettävä - maksuhäiriömerkinnät esteenä yritystoiminnalle ja yrityksen perustamiselle

Lakiluonnoksessa ehdotetaan, että sekä henkilöiden että yritysten maksuhäiriömerkintöjen tallennusaikoja lyhennetään, jos sitä koskeva velka on kokonaisuudessaan maksettu. Ehdotus on tavoitteiltaan kannatettava, ja sillä voidaan todeta olevan toteutuessaan työllistäviä vaikutuksia. Ehdotettu sääntely edistää osaltaan myös yrittäjän uutta alkua.

Yrityksiä, joilla on maksuhäiriö, oli vuoden 2020 lopussa noin 43 000. Yksittäisiä yrityksiä, joilla on merkintä kaikkien saatavien suorituksista, oli Suomen Asiakastiedon rekisterissä noin 6200. Henkilöiden määrä, joilla on vähintään yksi maksuhäiriömerkintä, oli vuoden 2020 lopussa henkilöitä oli noin 392 000. Suomen Asiakastiedon mukaan heidän rekisterissään on 9700 henkilöä, joilla on kaikkia saatavia koskevat merkinnät velkojen suorituksista. Niitä yrityksiä ja henkilöitä, jotka ovat suorittaneet osan veloistaan ja joilla on niitä koskeva maksuhäiriömerkintä, on tätäkin suurempi joukko. Näin ollen esityksellä tulisi olemaan vähäistä suurempi vaikutus yritystoiminnan tervehdyttämisen mutta myös uuden yrityksen perustamisen kannalta.

Yritysluottotietojen osalta merkittävän osan muodostavat trattaaan perustuvat merkinnät. Trattaperintä on erittäin ankara yrityksille, sillä hyvin lyhyessä ajassa yritys voi saada perinnän seurauksena maksuhäiriömerkinnän ilman viranomaisarviota. Tratan lyhyt protestointiaika ei edesauta esimerkiksi koronakriisiin joutuneen yrityksen tervehdyttämistä. Useiden pienyritysvoittoisten toimialojen toimintaa on rajoitettu ja liiketoimintoja suljettu viranomaispäätöksin. Rajoitusten alla toimivien yritysten omat laskut ja työnantajavelvoitteet tulee maksuun riippumatta siitä, onko kassavirta tyrehtynyt joko kokonaan tai suurelta osin. On selvää,

että maksuhäiriömerkintä tällaisessa tilanteessa vain pahentaa yrityksen tilannetta. Senkin vuoksi on tärkeää, että myös yritysten maksuhäiriömerkintöjen tallennusaikoja kohtuullistetaan.

Lakiluonnoksessa todetaan, ettei eduskunnan talousvaliokunnan lausuman valossa ole yksiselitteistä, koskeeko ponsi myös velkansa maksaneita oikeushenkilöitä. Toisaalta pääministeri Sanna Marinin yrittämisen edellytyksiä koskevassa hallitusohjelman luvussa todetaan ”Arvioidaan maksuhäiriöitä, perintäkuluja ja maksuaikoja koskevan lainsäädännön kehittämistarpeet. Positiivinen luottorekisteri otetaan käyttöön hallituskauden aikana, ja samalla lyhennetään maksuhäiriömerkintöjen kestoaikaa.” Hallitusohjelman perusteella on melko selvää, että myös yrittäjien ja yritysten maksuaikojen tallennusaikojen lyhentämistä nykyisistä tulee arvioida hallituskauden aikana.

Toiminnassa olevien yritysten lisäksi on huomioitava, että luottotiedoilla on merkitystä yritystä perustettaessa. Yritystoiminnassa tarvitaan tiettyjä perus-palveluja, kuten puhelin- ja internetliittymiä, vakuutuksia, pankkitiliä ja peruspankkipalveluita sekä toimitiloja. Näiden saaminen estyy joko kokonaan tai ainakin vaikeutuu merkittävästi, jos henkilöllä on maksuhäiriöitä. Esimerkiksi yritysten vastuuvakuutukset kuuluvat vapaaehtoiseen vakuutukseen, mutta niiden merkitys tietyillä toimialoilla on suuri. Kilpailutuksessa pärjääminen voi edellyttää vastuuvakuutusta. Tietojemme mukaan läheskään aina ei ole mahdollista edes vakuus- tai etukäteismaksua vastaan saada vakuutuksia tai muita yrittämiseen tarvittavia peruspalveluita.

Maksuhäiriömerkinnät saattavat vaikuttaa yrityksen ja yrittäjän luottoluokitukseen myös tapauksessa, jossa merkinnät eivät koskisi suoraan yrittäjää tai tämän pääasiallisesti harjoittamaa yritystointa. Taloudellisesti vaikeuksissa olevan yrityksen maksuhäiriömerkinnät voivat vaikuttaa paitsi vastuuhenkilön henkilökohtaiseen luottoluokitukseen myös vastuuhenkilön toisiin yrityksiin. Tämä saattaa tulla yllätyksenä, jos yrittäjä on lupautunut muodollisesti osallistumaan toisen yrityksen hallitukseen vailla tosiasiallista mahdollisuutta vaikuttaa yrityksen talouteen.

Esityksessä todetaan, että maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen muutos vaikuttaisi yritysrahoitukseen ja yritysten väliseen luottokauppaan. Toisaalta maksutapaa koskevaan sääntelyyn ei ehdoteta muutoksia. Jos yritys maksaa laskunsa myöhässä, se vaikuttaa yrityksen maksutapaa koskeviin tietoihin. Katsomme, että näiden tietojen merkitys korostuu, kun yrityksen maksuhalukkuutta ja -kykyä arvioidaan.

Lisäksi katsomme, että velkojien etu tulee huomioiduksi siten, että vain velan maksamalla (maksukyky parantunut) maksuhäiriömerkintä poistetaan. Jos velkaa ei halua tai kykene hoitamaan, maksuhäiriömerkintä säilyy rekisterissä nykytilanteen mukaisesti. Arviomme mukaan maksamattomien maksujen maksuhäiriömerkinnät yhdessä maksutapatietojen kanssa turvaisivat jatkossakin yritysvelkojien edut. Velallisyrittäjästä ei tule rangaista siitä, että se on saanut tilapäisen maksuvaikeuden vuoksi maksuhäiriömerkinnän, mutta kyennyt maksamaan sitä koskevan velan myöhemmin pois. Esitys on tasapainoinen ottaen huomioon sekä velallisen että velkojan intressit.

Selvitettävä mahdollisuuksia parantaa yrittäjyyden edellytyksiä maksuhäiriöistä huolimatta

On perusteltua, etteivät tilapäiset kassavirtahaasteet tai esimerkiksi investointien aiheuttamat maksuhäiriömerkinnät estä muuten terveeseen ja elinkykyiseen yrityksen työllistämistä, kasvua ja kehitystä siinäkin tilanteessa, ettei maksuhäiriömerkinnän aiheuttamaa velkaa ole kyetty maksamaan pois kokonaisuudessaan. Maksuhäiriömerkinnät eivät ole merkityksellisiä ainoastaan rahoituksen saannin osalta. Merkintä voi vaikeuttaa tai estää toimivan yrityksen asiakkaiden, liikesopimusten, välttämättömien vakuutusten tai digi-talipalvelujen saantia.

Olemme esittäneet, että selvitettäisiin mahdollisuus säätää lailla yrittäjälle oikeus saada esimerkiksi vakuutta vastaan peruspalveluja, kuten pankki- ja vakuutuspalveluja sekä tietoliikennepalvelut, joita tarvitaan elinkeinon harjoittamiseen. Se parantaisi tilapäisiin maksuvaikeuksiin joutuneen yrityksen mahdollisuuksia jatkaa liiketoimintaansa sekä henkilön mahdollisuutta työllistää itsensä yrittäjänä aikaisemmista maksuvaikeuksista huolimatta.

Lisäksi pidämme tärkeänä, että maksuhäiriömerkintöjen tallennusaikoja yhtenäistetään ja maksuhäiriömerkintöjä koskevaa sääntelyä kehitetään yrittäjyyttä ja työllistämistä edistävällä tavalla.

Toivonen Tiina
Suomen Yrittäjät ry